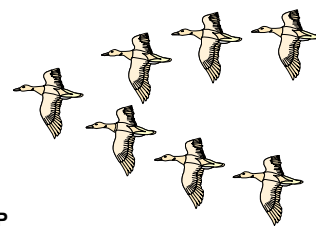

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERK GROEP VAN HET HOESCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 43, OKTOBER 2020

Inhoud

Vooraf.....	3
Boompieper: schaarse broedvogel van de Hoeksche Waard of niet?	4
Ooievaars over “Oost”	6
Waar kwamen de Ooievaars vandaan die in augustus 2020 noodgedwongen moesten landen in de Hoeksche Waard?	8
Roodkeelpieper in de APL-Polder.....	10
Frustraties van een tuinteller	11
Witte kwikstaarten slapen boven het water.....	13
Recordaantal huiszwaluwnesten aan toekomstig Natuurhuis op de Ambachtsheerlijkheid	14
Zweedse dwerggansfilm te zien via YouTube	14
Hoeksche Waard Big Day 2020	15
Uilen in de Hoeksche Waard anno 2019	17
Een bosuilenmysterie aan de Oudendijk.....	19
Zal de Grutto een Hoekschewaardse broedvogel blijven?.....	20
Karaoke op de Bigi Pan - over botsende belangen tussen recreatie en natuur in Suriname.....	26
Gestreepte strandlopers in de Leenheerengorzenpolder	28
Vogelaars zijn romantici	29
Nachtelijke ortolanentrek in de Hoeksche Waard in 2020	30

Bijlagen

- ❖ Bijlage 1 – Waarnemingen van potentiële territoria van Boompiepers in de Hoeksche Waard
- ❖ Bijlage 2 – Overzicht van Steenuilen, Bosuilen, Kerkuilen en Ransuilen in de Hoeksche Waard 2014 t/m 2019
- ❖ Bijlage 3 – Adreslijst VWG Hoeksche Waard

Coverfoto: Kramsvogel, die zich tegoed doet aan de bessen van een meidoorn. Korendijksche Slikken, oktober 2018, Gert Huijzers.

Vooraf

BERT-JAN LUIJENDIJK

Terwijl ik dit schrijf, op de eerste zaterdag van oktober, is Eurobirdwatch in volle gang. Ondanks dat het buiten pijpenstelen regent, hebben honderden vogelaars moed gevat om vanaf hun vertrouwde trekstelstek alle langs vliegende vogels te noteren. Wat een hobby!

De dag ervoor was op een andere manier, voor mij althans, ook al niet volgens wens verlopen. Uit de duinen van Ouddorp werd een Goudlijster gemeld; een wel erg fraaie soort, die ik dolgraag wilde zien. Ondanks een hele middag posten, lukte het mij niet de felbegeerde glimp van een voorbij suizende Goudlijster op te vangen. Andere Hoekschewaardse vogelaars hadden die middag meer geluk.

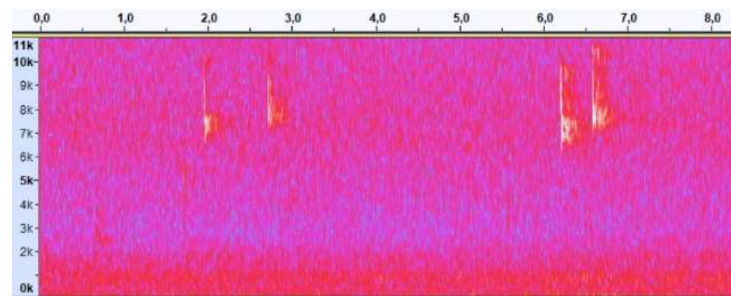
Lijsters, zeldzaam of niet, voor mij belichamen ze alles wat ik zo bewonder aan de vogeltrek, wanneer je staand in de zeereep van een Waddeneiland groepen lijsters hongerig en vermoeid van de lange overzeese tocht opgelucht neer ziet ploffen in de aanwezige duindoornstruwelen. Of wie denkt er bij lijsters niet aan de haast onafgebroken stroom van zanglijsterroepjes, die als hooggestemde regendruppeltjes de donkere oktobernachten opvrolijken. Gaandeweg kunnen deze “zit” roepende Zanglijsters op steeds meer bijval rekenen van “sjieeee” roepende Koperwieken.

Dat is nog wel een dingetje trouwens, die fonetische weergave van vogelgeluiden in vogelgidsen: zoveel gidsen, zoveel verschillende fonetische variaties - van nota bene een en dezelfde roep of zang. Gert doet daar straks in zijn ontdekkingsverhaal van de Gestreepte strandlopers wat luchtigjes over, maar toen ik zijn beschrijving van de roep van deze steltloper aanhoorde, gingen mijn gedachten onwillekeurig terug naar een strofe uit de openingszin van

mijn basisschoolspreekbeurt over de IJsvogel, hetgeen ik toen wijselijk voor me hield.

Hoe lastig het ook is om de roep van een vogel eenduidig te omschrijven, wat betreft de fonetische weergave van de contactroep van de Zanglijster zijn de naslagwerken ongebruikelijk eenstemmig: een eenvoudig “zit” of “ziet”.

Op een sonogram lijkt de roep van een Zanglijster op een vallende ster. Zoom je verder in, dan blijkt de roep melodieuzer te zijn dan je gehoor en de eerste aanblik doen vermoeden: de roep begint op een kleine 10 kHz, stijgt in vier duizendste seconde naar 11 kHz, maakt in zes

1. Roepende Zanglijsters (met nagalm) als vallende sterren in de nacht (sonogram). Oud-Beijerland, September 2020, Bert-Jan Luijendijk.

duizendste seconde een duizelingwekkend val naar nog geen 8 kHz, om tot slot weer omhoog te stuiteren naar 10 kHz. En deze hele sonate wordt aan je voorgedragen in minder dan twee honderdste van een seconde. Knap, niet?

Wat ik je wil meegeven: als je deze herfst aan de nachtelijke hemel de “zit”-roepjes van Zanglijsters opmerkt, bedenk dan dat de voorbijsnellende beestjes geen simpel “zit” uiten, maar ware kunststukjes ten gehore brengen. *Alleen, wij horen dat niet zo goed.*

Mogelijk ter geruststelling: het voor je liggende nummer staat niet in het teken van zoiets gewichtigs als de fonetische weergave van vogelroepjes. Dankzij alle scribenten is het namelijk toch weer een gevarieerde editie geworden, met voor elk wat wils. Tast toe!

Boompieper: schaarse broedvogel van de Hoeksche Waard of niet?

GERT HUIJZERS

Tijdens één van mijn bezoeken, op 12 mei 2020, aan Spuimonding Oost langs het Spui bij Goudswaard werd ik verrast met een opstijgende en zingende Boompieper. Duidelijk krachtiger in zang en vlucht dan de Graspieper.

Hoewel de zang vrij duidelijk was wilde ik het beestje toch wel eens beter zien, gezien het gebiedje waar hij zich ophield. De vogel verbleef op de overgang van de Leenheerengorzenpolder (LHGP) en de Leenheerenbuitengorzen (LHBG); een vlak gebied waar het water vanaf het Spui de LHGP binnenkomt met een circa 20 meter brede drassige oever, overgaand in een oplopende zone met gras, Grote Engelwortel, Wilgenroosje, distels en wat andere planten van gelijke hoogte. Verder vind je er wat aangespoelde boomstronken en takken. Daarna gaat het gebied over in de LHBG, met weilandjes die in de winter regelmatig onderlopen en een enkele meters smalle wilgenstrook, die door bevers goed wordt onderhouden. Juist die hoger gelegen punten als stronken en Grote Engelwortel bleken het vertrek- of landingspunt van de Boompieper te zijn – niet de aangrenzende bomen van de LHBG. De vogel stond het ook toe om wat foto's te maken die de zaak verder bevestigden.

Een week later ben ik nog eens gaan kijken, want op de manier zoals de vogel zich manifesteerde zou dat misschien wel eens een broedgeval of in ieder geval een territorium kunnen zijn. Helaas werd de vogel niet aangetroffen.

Verrassingen zijn de wereld niet uit als de vogel zich op 2 juni wederom laat zien en horen. Op exact dezelfde locatie en wijze, nu met uitstapjes naar de bunker die net aan de andere zijde van de aangrenzende dijk ligt, in de Leenheerenpolder. Op 3 juni nog een bezoekje gebracht voor een geluidsopname.

Voordat ik op 2 juni de zingende vogel zag, was ik tegen een andere zeer waarschijnlijke Boompieper aangelopen, ongeveer 200 meter van de zingende vogel. De vogel liep daar te foerageren op het bij laag water droogvallende slik en viel op door een ogenschijnlijk net wat andere manier van bewegen en foerageren dan Graspieper. Boompieper? Hoewel het niet meeviel, toch wat foto's kunnen maken, die sterk in die richting duiden en op waarneming.nl ook naar die conclusie leiden.

2. Boompieper, adult. Leenheerenbuitengorzen, juni 2020, Gert Huijzers.

Dit wekte mijn nieuwsgierigheid over het aantal broedgevallen in de Hoeksche Waard en daarvoor Menno Corbijn gecontacteerd, gezien zijn ervaring met zingende vogels op de trektelpost. Verder geeft 'Vogels van de Hoeksche Waard' weer dat de soort in kleine aantallen doortrekt, over broeden wordt niet gesproken.

Dan maar eens op waarneming.nl kijken. Na een filtering op zingende of baltsende vogels blijven er 32 waarneming over in de periode 2000-2020. Binnen die 32 waarnemingen zijn er 3 clusters (2011, 2012 en 2020) te maken van vogels die meermalen zingend op dezelfde plek werden aangetroffen. SOVON geeft voor de Boompieper als criterium 1 of 2 territorium- of nest indicerende waarnemingen tussen 15 april en 10 juli aan. Als je dan de in mei of juni zingende vogels meeneemt dat zijn het er stuk meer, maar zeker niet ieder jaar. Iets om in de gaten te houden en om een extra check uit te voeren bij wat later in het broedseizoen zingende vogels.

3. Boompieper, mogelijke juveniel.
Leenheerenbuitengorzen, juni 2020, Gert Huijzers.

❖ **Bijlage 1: Waarnemingen van potentiële territoria van Boompiepers in de Hoeksche Waard**

Ooievaars over “Oost”

GERARD OUWENEEL

4. Sfeerimpressie van de in “Oost” overnachtende Ooievaars. Maasdam, augustus 2020, Arie Leijdens.

Ooit broedden Ooievaars in onze streek. Voor zover mij bekend gebeurde dat voor het laatst in 1966, in welk jaar in Goudswaard een paartje huisde dat het tot vijf eieren bracht. Dat legsel eindigde in mineur: twee eieren kwamen niet uit, er ging een ei stuk en de twee resterende jongen stierven.

In ieder geval moeten er tot ruwweg 80 jaar geleden jaarlijks verschillende paren hebben gebroed, gespreid over de Hoeksche Waard. In zijn vogeldagboeken noteerde de Dordtenaar Tom Lebret (1918-1982) dat hij in de dertiger jaren tijdens zomerse excursies door onze streek in verschillende dorpen en daarbuiten bezette Ooievaarsnesten aantrof.

Zo'n halve eeuw waren er in Nederland minder dan vijf paren over. Voor 2017 begrootte Sovon de populatie op 1025-1075 paren (in 2008 690-700 stellen). Omdat ooievaars in veel Europese landen een zegetocht maken, kunnen we ons

afvragen of die aantalsgroei uitsluitend te danken is aan de oprichting rond 1970 van de 'ooievaarsdorpen'. Door ooievaars van elders te 'importeren' en deze in speciaal voor hen ingerichte parken onder te brengen vlaste Vogelbescherming en anderen erop de soort voor Nederland te behouden. Dat lukte dus, zodat deze ooievaarssteunpunten stellig aan het succes hebben bijgedragen. Tot dusver kwamen ze niet terug in de Hoeksche Waard, althans, als broedvogel. Op de heikele vraag of we in ons sas moeten zijn met broedende ooievaars in onze streek zal ik aan het slot van dit relaas een mening geven.

Hoewel dus (nog?) geen broedvogel, is de Hoeksche Waard niet ooievaarloos. 's Winters is er meestal een enkele overwinteraar en in het voorjaar en tijdens de zomermaanden willen er ook wel overkomen. De meeste kans biedt de najaarstrek, ten tijde waarvan ooievaars in grote groepen de natie verlaten en/of er overheen trekken. In augustus 2020 was het weer raak.

Op zondagmiddag 16 augustus rond 18.00 uur zag Karin van de Berg vanuit haar Maasdamse tuin over een breed front een groep in glijvlucht overkomen. Karin schatte het aantal in op 60-70 exemplaren. Ondanks dat ze hoog zaten vielen ze kort nadien in, achter Cillaarshoek, waar ze hebben overnacht. Dick van Houwelingen deed in Het Kompas verslag over deze sympathieke invasie en hoe ze, verspreid in groepjes, rond Maasdam de nacht doorbrachten. Er waren geringde exemplaren bij, waarover Sander Elzerman en Wilson Westdijk in deze In Vogelvlucht verslag doen. Uw schrijver slaagde erin deze groep te missen, wellicht mede omdat hij 's zomers omstreeks dat tijdstip met naar binnen gekeerde blik pleegt te genieten van een gin-tonic.

Een paar dagen later was het opnieuw prijs. 's Avonds de 20e augustus kwamen er rond Maasdam opnieuw ooievaars overnachten. Arie Leijdens maakte spectaculaire foto's van deze groep, rustend op en rond de hoogspanningsmasten bij de Kromme Elleboog. De 24 exemplaren die 's morgens op een langs

de Provinciale Weg gelegen stoppelakker gingen foerageren en zich pluimen trokken bekijks. Wederom waren er geringde vogels bij. Aan het einde van de ochtend vertrokken de vogels, waarbij Arie Leijdens boven de APL in totaal 43 exemplaren zag overkomen, hetgeen erop wijst dat de vogels gespreid in groepjes hadden overnacht. Er zullen best ook ooievaars in Hoeksche Waard West te zien zijn, maar het lijkt erop dat de grote vluchten die in de nazomer uit West-Europa wegtrekken en dan over onze streek komen een voorkeur hebben voor Oost. Dat zou te maken kunnen hebben met de zuidwestelijke richting die ze boven Nederland aanhouden, waarbij de vogels dan stuiten op de noord-zuid lopende rivierloop Noord – Dordtsche Kil, een tracé dat ze doet afbuigen om te volgen. Hetzelfde zien we wij bij de in de nazomer uit Nederland wegtrekkende purperreigers.

5. Met ooievaars opgetuigde hoogspanningsmast. Maasdam, augustus 2020, Arie Leijdens.

6. Met Ooievaars opgetuigde Baobabboom. Senegal, februari 2020, Wim Mullié.

Tot slot, moeten wij Hoekschewaardse vogelbeschermers ons inspannen om de ooievaar als broedvogel in de streek terug te krijgen. Er bestaat een kinderversje dat de ooievaar een takkendief is die kindertjes liefheeft. Laat dat laatste zo zijn, dan gaat dat in ieder geval op voor vogelkindertjes, maar dan om te consumeren. Staatsbosbeheerman Harm Blom vertelde onze voorzister Marianne en mij hoe hij de afgelopen zomer in de Alblasserwaard er getuige van dat een koppel ooievaars methodisch een stel gruttopullen bemachtigde: de één joeg ze op en de tweede had zich opgesteld om ze te spietsen. Gruttopullen foetsie.

Elders in deze In Vogelvlucht is te lezen over de drie Hoekschewaardse gebieden met kansen om onze nationale vogel de grutto voor onze streek als broedvogel te behouden. Broedende ooievaars welkom, maar dan op behoorlijke afstand van de drie potentiële gruttobastions: de Korendijksche Slikken, het Oude Land van Strijen en de Polder Groot Koninkrijk. De voorbije zomer heeft ons (wederom) laten zien waartoe kuikenpredatie kan leiden.

Literatuur:

- Boele, A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberg, K., Vertgeer, J.W. & van der Meij T. 2019. Broedvogels in Nederland in 2017. Sovon-rapport 2019/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.
- Van Houwelingen, D. 2020. Ooievaars op het dak! Code oranje. Rubriek HWL. Het Kompas van 28 augustus 2020.
- Schuilenburg, H.L. 1966. Weinig ooievaars in Nederland in 1966. Het Vogeljaar 14: 277-283.

Waar kwamen de Ooievaars vandaan die in augustus 2020 noodgedwongen moesten landen in de Hoeksche Waard?

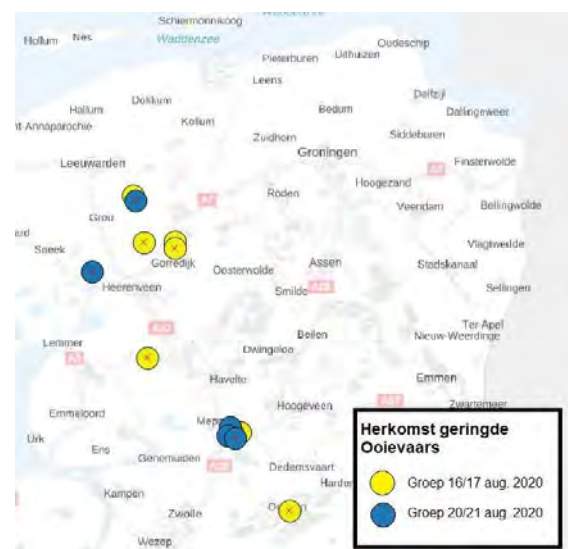
SANDER ELZERMAN & WILSON WESTDIJK

Gerard Ouweneel belichtte in zijn stuk al het (historische) voorkomen van de Ooievaar in de Hoeksche Waard. Tegenwoordig is het een schaarse tot vrij algemene doortrekker in de regio. We waren dan ook blij verrast toen afgelopen augustus tot tweemaal toe een grote groep neerstreek in het oostelijke deel van de Hoeksche Waard. In beide gevallen was dit een gevolg van de weersomstandigheden. Het waren mooie dagen met warm weer. De Ooievaars konden profiteren van thermiek door opstijgende lucht. Met weinig inspanning kunnen ze zwevend op de warme lucht honderden kilometers op een dag afleggen. Alleen werden ze nu overvallen door regen- en onweersbuien die zich vanuit het zuiden in noordelijke richting verplaatsten. Hierdoor verdween de warme luchtstroom. Bovendien ontstonden de buien aan het begin van de avond, waardoor de Ooievaars genoodzaakt waren om snel een plek te vinden om te overnachten. Dat werd dus in de omgeving van Maasdam, Cillaarshoek en Strijen.

Het is geen toeval dat de Ooievaars juist in de tweede helft van augustus verschenen. Dit valt namelijk precies in de doortrekpiek die gemiddeld van half augustus tot half september loopt. Maar opvallend genoeg werden op die twee dagen elders in het land geen grote aantallen overtrekkende Ooievaars gemeld. Verspreid over het land waren een aantal trektelposten bezet, maar werden geen noemenswaardige aantallen gezien. Op Waarneming.nl zijn slechts een paar meldingen van overtrekkende groepen te vinden. In de middag van 16 augustus werd een groep van 32

exemplaren gemeld die even later over Soest vloog. Om 17.49 uur werd een groep van ca. 90 Ooievaars vliegend over Dordrecht in zuidwestelijke richting gemeld (door Leo Apon). Mogelijk is (een deel van) deze groep onze kant opgevlogen. Het buienfront van die avond strekte zich uit over het gehele zuidelijke deel van Nederland, waarbij toevallig ook in Midden-Limburg een groot aantal Ooievaars naar de grond kwam.

De Ooievaars, die in de Hoeksche Waard neerstreken, kwamen dus waarschijnlijk uit noord(oost)elijke richting. Dankzij enkele geringde individuen konden we meer te weten komen over de herkomst van deze vogels. Van de eerste groep konden we negen zwarte ringen aflezen en in de tweede groep zes. Bij die tweede groep liepen ook een paar Ooievaars met metalen ringen rond, maar daarvan waren de inscripties niet te ontcijferen. Opvallend genoeg kwamen de geringde Ooievaars van beide groepen allemaal uit dezelfde regio. De vogels zijn allen als nestjongen geringd in het gebied dat zich uitstrekt over Noordoost-Overijssel, Zuidwest-Drenthe en Friesland.

7. Geografische herkomst van de in augustus 2020 overnachtende Ooievaars.

Dit is één van de kerngebieden van de Nederlandse broedpopulatie. Twee Ooievaars droegen een Duitse ring, maar daar hebben we nog geen terugmelding van gehad.

Zes van vijftien afgelezen ringen waren aangebracht bij een ooievaarsstation. Vijf Ooievaars van De Lokkerij Reestdal (ten westen van De Wijk, Drenthe), welke het afgelopen jaar vooral bekend werd door de Roze pelikaan die hier lange tijd verbleef, en één vogel van De Graverij in Akmarijp (Friesland). Beide locaties functioneren nog als vogelasiel en broedplek met meerdere ooievaarspalen. De Ooievaar met ringcode 6E210 is daarentegen een uitzondering, want die is geboren op een takkenest in een boom bij het Friese dorp Lippenhuizen.

Twee geringde Ooievaars waren afkomstig van hetzelfde nest in Earnewald (Friesland), maar geboren in verschillende jaren (2018 en 2020).

8. Nestboom van de Ooievaars uit Earnewald (Friesland). Earnewald, september 2020, Wim Westdijk.

Het lijkt erop dat de groep elkaar bij het vertrek heeft opgezocht en toen gezamenlijk aan de reis naar het zuiden begonnen is. De Ooievaars hadden dus al een reis van tussen de 150 tot 180 kilometer afgelegd toen ze in de Hoeksche Waard landden. Op één na betroffen het allemaal jonge vogels die dit jaar geboren zijn. Jonge vogels vertrekken eerder dan adulte Ooievaars. Aangezien zij nog geen ervaring hebben met de lange reis naar de overwinteringsgebieden is het handig om in een groep te reizen. Dan kan je elkaar helpen met de navigatie. Uit de landelijke tellingen van overwinterende Ooievaars is ook gebleken dat eerstejaars vogels vrijwel allemaal in zuidelijke streken overwinteren. Dit is waarschijnlijk een gevolg van het feit dat de ooievaarsstations 's winters minder bijvoeren.

In het veld viel ook op dat veel van de ooievaars poep op de poten hadden. Dit hebben de Ooievaars zelf gedaan, mogelijk om af te koelen

tijdens de laatste hittegolf deze zomer. De poep op de poten zorgt ervoor dat de poten sneller afkoelen door verdamping en misschien reflecteert de witte kleur ook meer zonlicht.

Hoever deze groepen uiteindelijk doorgevlogen zijn, is (tot nu toe) onbekend. Maar na één overnachting in de polder vertrokken ze weer voor hun lange reis die hen waarschijnlijk heeft geleid tot Spanje of West-Afrika.

Literatuur:

- Bocheński, M. & L. Jerzak. 2006. Behaviour of the White Stork *Ciconia ciconia*: a review. Verkregen via https://www.researchgate.net/publication/303135987_Behaviour_of_the_white_stork_Ciconia_ciconia_a_a_review
- LWVT/Sovon. 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co., Haarlem.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels; wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Turnhout, C. van, Nienhuis, J., Enters, A. & W. van Nee. 2016. Hoeveel overwinterende Ooievaars in Nederland? *Sovon-Nieuws* 29(2): pp. 9.
- Trektellen.nl
- Vogeltrekatlas.nl
- Waarneming.nl

Roodkeelpieper in de APL-Polder

REMCO VAN BEEST

Eind april 2020 waren we allemaal 'locked-down' als gevolg van de COVID-19 ellende. Maar zoals een grote filosoof al eens heeft beweerd: 'elk nadeel heb zijn voordeel'. Voor mij betekende deze periode dat ik wat vaker buiten kon zijn dan anders; thuiswerken moet immers niet ten koste gaan van alles (...), en bovendien was ik nog herstellende van een heupbreuk waardoor al te enthousiast sporten er ook nog even niet in zat. Dus: naar buiten! En in april-mei is dat bepaald geen straf natuurlijk, zeker met het zonnige weer in combinatie met een stevige oost of noordoostenwind die sinds half april regelmatig woei.

Op woensdagavond 22 april toog ik daarom maar weer eens richting de APL, in de hoop om onderweg of ter plaatse een Rode of Zwarte Wouw op te pikken. Al dagen kwamen er namelijk WhatsApp berichten binnen van waarnemingen door collega-vogelaars in de Hoeksche Waard, al dan niet voorzien van fraaie foto's. Maar ook voor een paar leuke steltlopers was ik wel 'in', of voor Gele Kwikstaarten – één van mijn favoriete soorten.

Ik parkeerde bij de middelste P, en al snel over de stenen brug vond ik 3 Groenpootruiters en een Kleine Plevier. Kort daarna kwamen 2 Visdieven over, mijn eerste dit jaar. Wat verder in het gebied bleken inderdaad Gele Kwikken te zitten, dus op naar het Uitzichtkasteeltje 'De Motte'.

Nog voor ik daar aan kwam werd mijn aandacht getrokken door een aantal kwikstaarten op een slikplaatje in het water, ca. 100 meter ten westen van het kasteeltje. Daartussen liep één pieper, die ik aanvankelijk alleen op de rug kon kijken, waarbij het contrast door de vleugelstrepen mij opviel. Directe vergelijking met Graspiepers was evenwel niet mogelijk, die foerageerden wel op het 'vaste land', maar niet

op het slikplaatje. Naarstig foerageerde de pieper verder, af en toe zijn kop draaiend waarbij ik een effen/rossig-rode gloed meende te zien.... Trillend van de stress stelde ik de lens van mijn telescoop (20-60 zoom) scherp in de hoop dat die vogel zich nu eens eindelijk volledig zou omdraaien, want inmiddels ging mijn gedachte alleen maar uit naar een Roodkeelpieper....! Na een klein kwartiertje lukte het dan toch om de vogel frontaal en scherp in beeld te krijgen, waarbij de effen en rode borst onmiskenbaar waren: Roodkeelpieper! Voor mij pas mijn tweede; een eerdere vogel zag ik op 9 mei 2018 in de Crezéepolder nabij Ridderkerk. Even na 20.00 uur direct een bericht geplaatst in de WhatsApp groep 'Vogels Hoeksche Waard', waarop Bert-Jan snel reageerde met de mededeling dat deze heel zeldzaam was voor de Hoeksche Waard, en de suggestie de waarneming zo goed mogelijk te documenteren. Helaas ben ik niet zo'n fotograaf, dus foto's of geluidsopnamen had ik niet. Overigens had dat laatste weinig zin gehad, want de vogel vloog om ongeveer 20.10 zwijgzaam op en sloot zich aan bij de Graspiepers nabij het kasteeltje. De waarneming heb ik zo goed mogelijk vastgelegd op Waarneming.nl.

Inmiddels was Hans Westerlaken nog gearriveerd in een poging om de vogel terug te vinden. Hij vertelde mij dat hij een aantal jaar geleden op ongeveer dezelfde plaats ook een Roodkeelpieper had gevonden. 's Avonds appte Dick van Houwelingen dat ze de vogel niet meer hadden teruggevonden, maar wel een Bokje 'als troostprijs'.

Al met al een enerverende avond, op zo maar een avond in april 2020. Ondanks alle coronallengende denk ik met veel plezier terug aan die bewuste woensdag.

Frustraties van een tuinteller

GERARD OUWENEEL

Best mogelijk dat dit een stukje een hinderlijke overdosis aan zelfbeklag bevat. Zo ja, excuses. Ik zal echter niet het enige vogelwerkgroep lid zijn die door de coronanarigheid plannetjes voor vogelprojecten en vogeluitstapjes in binnen- en buitenland aan gort zag gaan.

Toen onze Haagse bestuurders half-maart hun intelligente lockdown afkondigden, kreeg ik eerst iets van: 'wir schaffen das'. Weliswaar werd een in april te ondernemen reis naar Ecuador en de Galapagos afgeblazen, maar voor die trip zou in september een herkansing komen. Bovendien had ik net een boeiende tocht door de Sahel in Senegal achter de rug, een excursie die veel informatie had opgeleverd om verder uit te werken. Daarbij kwam dat bezig zijn met en voor vogels prima individueel te doen is, ja, waarbij een alleingang vaak te prefereren valt. En voor voorjaar en zomer 2020 had ik genoeg voornemens: schrijverijen voor een nieuwe verhalenbundel, het volgen van resultaten van in het Oude Land van Strijen geplaatste weidevogelpompen en voorts wilde ik met Krijn Tanis en Gert Huijzers de eerste effecten van de in het kader van het roemruchte Droomfonds Haringvliet uitgevoerde karweien beoordelen.

Op 7 april kwam daar ineens meer aandacht voor de Jaarrond Tuintelling bij. Aan dat gebeuren doe ik al een paar jaar mee, zij het, (te) eenzijdig als ik ben, alleen voor vogels. Op die zevende april zag ik tijdens de ochtendkoffiesessie achter in de tuin een grote lichtbruine vlinder vliegen. In de veronderstelling met een gehakkeld aurelia van doen te hebben, ging ik besmuikt een kijkje nemen. Het schepsels vloog aarzelend rond en liet zich, rustend op zo'n Vivara-bouwseltje dat als een 'insectenhotel' te boek staat, fraai bekijken, gelijk een zelfbewust fotomodel pronkt met haar attracties. Het duurde even eer het achter in die tuin tot mij doordrong dat ik naar

een grote vos stond te kijken. Zoals een model betaamt liet hij/zij zich ook van alle kanten door Els fotograferen. Door deze happening kreeg de deelname aan de Jaarrond Tuintelling een forse impuls, waardoor ik nu ook probeer libellen, hommels, en bijen mee te nemen. Zulks met behulp van Obsidentify en met wisselend succes, waarbij ik bezorgd vaststel een niet meer in te lopen kennisachterstand bij de insectendeterminatie te hebben. Terzijde, die grote vos heb ik niet meer teruggezien. Van de vlindermensen van Hoekschevaards Landschap en de Vlinderstichting kreeg ik felicitaties. Het moet een overwinteraar zijn geweest die mogelijk net uit de nabije stapel dood hout tevoorschijn gekomen was.

9. Grote vos. Maasdam, april 2020, Els Ouweneel.

De Jaarrond Tuintelling kent twee categorieën, althans voor vogels. Eentje met de omschrijving 'in/om mijn tuin' en de tweede 'overvliegend'. Die laatste is duidelijk en dat geldt ook voor 'in mijn tuin'. Maar het begrip 'óm mijn tuin' is rekbaar en verleidt makkelijk om bij een aantrekkelijke soort met de genade mee te werken. Ik houd het op de vogels die ik zie en/of hoor vanaf eigen territorium, zodat ik nimmer meerkoeten inbracht, een soort die op minder dan honderd meter afstand in een singel rondzwemmen, maar vanaf nummer zeventien onzichtbaar blijven.

Ik geef wel enige voedselhulp, zulks voor eigen plezier en als compensatie voor alle verdwijnende voedsel- en nestgelegenheid als gevolg van de ook in Maasdam om zich heen grijpende tuinbetegelingen. Nu leden van onze

vogelwerkgroep een netwerkje uitrollen om nachtelijke overtrekkers op geluid te identificeren, zal dat met de registratie van soorten als woudaap, kwak en ortolaan voor de Tuintelling rubriek 'overvliegend' niet te bevatten consequenties hebben.

Nog geen veertien dagen na de grote vos happening, op 19 april, schoot 's morgens een gierzwaluw onder het dakbeschot vandaan en ondernamen drie uur later twee boomvalken luid roepend hun loopings boven de wijkbegrenzende groengordel. Beide voorjaarspremières vielen voor Maasdam vroeg in het seizoen. Ik vlakte erop dat die gierzwaluw zou komen broeden en dat deed hij ook, mogelijk mede dankzij uitstel van een noodzakelijke dakgootreparatie die ik bij de aannemer bedong. Bij de boomvalken hoopten Sander Elzerman en ik op een herhaling van het boomvalkfestival van vorige zomer, een wens die niet in vervulling ging.

Maar beide zomersoorten zetten de toon zodat ik, mede als gevolg van de coronakluisering aan huis, het afgelopen voorjaar en zomer meer dan normaal naar het vogelgebeuren rond en boven het huis heb getuurd, onderbroken door het lezen van de aanstekelijke Whatsappjes van de visarendvolgers in de Biesbosch. Met uiteindelijk vier paren die er zich vestigden, waarvan drie paren het in totaal tot negen jongen brachten, kwamen Albert, Hans, Jacques, Thomas en Marc niet uitgejuicht. Trouwens, vogelend Nederland ook niet. De visarenden van de Biesbosch verguldden aardig de pil van de lockdown van de trekteleposten. En die pil nam in de loop van de zomer aardig toe. De naar september uitgestelde Zuid-Amerika reis kwam ook te vervallen en ik ging steeds meer de met vogels verbonden sociale contacten missen.

Met op 31 mei een overkomende wespendif, op 1 augustus een in gezelschap van 2 blauwe reigers doortrekkende purperreiger en op 5 augustus kort in de tuin een weer snel doorgaande bonte vliegenvanger kon ik de wekelijkse tellingopgave opsieren met enkele bijzondere soorten. En dan ook met twee

roerdompen, eentje op 24 juni en een tweede op 6 augustus. Of ging het om dezelfde vogel? Die tweede kwam om 19.45 uur zo laag over of bijna door Plan Oost dat de vogel de indruk vestigde even van foerageerplek te wisselen. Omdat Wilson Westdijk ook een roerdomp zag, zou het best kunnen dat het de afgelopen zomer rond Maasdam voor wat roerdompen betreft niet helemaal pluis was.

Er zijn in Maasdam nog ten minste vier paar andere vogelaarsogen die het hemelrond afspeuren en dan zaken zien die hun vogelende dorpsgenoten missen. Dat frustrleert. Bij Karin van de Berg kwam een bijeneter over en ze had op 14 augustus even een dak van 85 ooievaars boven huis, een evenement dat Sander Elzerman en ik misten. Dat gebeurde 's avonds rond zes uur zodat, als alibi, niet uit te sluiten is dat ik toen juist met naar binnen gekeerde blik van een gin-tonic genoot. De mini ooievaarsinvasie rond Maasdam van 20 en 21 augustus deed ons qua ooievaars weer langszij komen. Sander had de afgelopen zomer wel een zeearend boven huis en ook een wespendif. Begin-augustus belde hij op met: 'Gerard, er komen 4 zwarte ooievaars op ons af.' Zijn IJsselmondse netwerk had hem ingeseind dat de vier boven Barendrecht richting Hoeksche Waard vlogen. Voor zover bekend wisten die vier de begerige Hoekschewaardse vogelaarsblikken te ontwijken.

Bij de categorieën die de Jaarrond Tuintelling hanteert ontbreekt de groep 'in huis'. Ten onrechte zoals Els en ik door een binnenvliegende halsbandparkiet moesten ervaren. Dat is een ander verhaal.

10. Witte kwikstaarten bij de meetsteiger. Spui nabij Goudswaard, september 2020, Gert Huijzers.

Witte kwikstaarten slapen boven het water

GERT HUIJZERS

Regelmatig word je verrast door de natuur. Zo ook september jongstleden tijdens enkele avondobservaties langs het Spui. Altijd interessant om dan te zien wat er langsvliegt, al dan niet op weg naar hun slaapplekken. Van meeuwen, ganzen, reigers, aalscholvers en nog tal van andere soorten is dat bekend en is dat ook in de Hoeksche Waard te zien. Waar je dat niet zo snel van verwacht is een soort als de Witte Kwikstaart en zeker niet als blijkt dat ze dan met tientallen naar een steiger vliegen. Ik ga ervan uit dat het beestjes zijn die op trek zijn en een overnachtingsplek zoeken. Dat ze dan met minimaal 50-60 exemplaren in kleine groepjes vanaf verschillende oevers naar een meetsteiger in het Spui vliegen is het laatste wat in je gedachten opkomt. Vanaf de oever lijken ze ergens onder de steiger te overnachten, wat later tijdens een boottochtje ernaartoe werd

bevestigd. De meetsteiger bestaat uit een ijzeren opbouw met metalen looproosters rustend op binten met een u-profiel. Getuige de vele uitwerpselen lijken ze onder de roosters tussen de u-profielen te slapen; een veilig onderkomen voor eventuele predatoren, zoals meeuwen, uilen of roofvogels. Dit bleek ook wel op een avond toen een Boomvalk de groep belaagde en de aanval op een Witte Kwikstaart inzette maar deze niet te pakken kreeg. Die wist namelijk te ontkomen door dekking te zoeken op een zeiljacht dat hij op z'n vlucht tegenkwam, wat dus een tweede verrassing voor deze toeschouwer was. Hopelijk hebben ze een goed vervolg van hun reis vol gevaren naar het zuiden.

Recordaantal huiszwaluwnesten aan toekomstig Natuurhuis op de Ambachtsheerlijkheid

GERARD OUWENEEL

De afgelopen zomer metselden huiszwaluwen een recordaantal nesten aan de vier gevels van de voormalige woning van de familie Van Rij bij de HogeZandse Haven op de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. Bij een inspectie op 25 juli telde ik 104 recent gemetselde nesten: 81 aan de oostgevel, 21 aan de noordgevel en aan de zuid- respectievelijk westgevel ieder eentje. Het zou kunnen dat ten aanzien van de wel zeer dicht bezette oostgevel ik er enkele naast zit. Daar bevonden zich op ten minste drie plekken hele klonters van uit drie of zelfs vier bouwsels bestaande nesten, aan elkaar hangend, dus een soort verdiepingenbouw. Het valt niet mee om bij zo'n gevaarte van metselwerk een nestingang te ontdekken.

Of alle nesten op het moment van inspectie waren bezet kon ik niet vaststellen. Wel meende ik te kunnen constateren dat alle bouwsels van recente datum waren en het was in ieder geval een va-et-vient van huiszwaluwen. Alles zag er keurig uit. Helaas waren de bewoners niet thuis, zodat ik niet de complimenten kon overbrengen hoezeer de boel onder de nesten was bijgehouden. Want reken erop dat een 100+ paren huiszwaluwen hun sporen nalaten. Joke Boerlage meldde dat op/aan boerderijen in de buurt ook nog eens 21 nesten waren geteld, zodat 2020 in ieder geval voor de HogeZandse Polder een recordhuiszwaluwjaar lijkt te worden.

••

Zweedse dwerggansfilm te zien via YouTube

GERARD OUWENEEL

In de vorige *In Vogelvlucht* stond te lezen over de in februari jongstleden in het Oude Land van Strijen door een Zweedse cineast opgenomen film over de daar overwinterende dwergganzen. Deze film moet dienen om het nu veertig jaar lopende Zweedse project ter ondersteuning van de broedende dwergganzen in dat land, meer onder aandacht van het publiek te brengen, in en buiten Zweden.

Omdat, zoals bekend, het Oude Land van Strijen een cruciale rol speelt bij dat project als overwinteringsgebied voor dwergganzen, was voor het Oude Land een hoofdrol weggelegd. Afgezien van staatsbosbeheerman Theo Muusse als vertegenwoordiger van de reservaatbeheerder, komen in de film de gebroeders Van der Linden aan het woord en ook Wilson Westdijk. Deze leden van onze vogelwerkgroep spannen zich tijdens het winterhalfjaar bijzonder in om de ringen van de dwergganzen af te lezen, hetgeen bepaald geen gemakkelijke klus is. Leen en Arie vertellen in de film over de moeilijkheden die ze daarbij het hoofd moeten bieden.

Wie de film wil zien kan daarvoor terecht op:

https://www.youtube.com/watch?v=gErVpgf_tPk&feature=youtu.be

••

Hoeksche Waard Big Day 2020

RICK VAN PELT

11. Het juniorenteam Van Pelt/Kleiberg in actie. Leenheerengorzenvolder, mei 2020, Gert Huijzers.

Hoe het allemaal begon

Op zaterdag 9 mei heb ik een Big Day georganiseerd in de Hoeksche Waard. Met een aantal teams zijn we deze dag van 08:00 tot 16:00 op pad geweest om zoveel mogelijk vogelsoorten te 'scoren'. Het initiatief kwam van de landelijke 'Texels Big Day', waarbij je met teams zoveel mogelijk soorten gaat scoren en daarmee geld ophaalt voor een bepaalde vogelsoort (dit jaar was dat voor de zomertortel). Het leek me een leuk idee om zoiets in de Hoeksche Waard te organiseren en hier gezellig een dag te gaan vogelen. Uiteindelijk hebben er 26 mensen meegedaan, verdeeld over 13 verschillende teams.

De dag zelf

Het was werkelijk een prachtige voorjaarsdag en er was de hele dag een strakblauwe lucht en geen wolkje te bekennen. Ik ging samen met mijn team (mijn neefje en twee achterneefjes; 11 jaar) op pad. Van tevoren hadden we een route uitgestippeld van Oudeland > Goudswaard > Nieuwendijk > Numansdorp > Strijensas > Oudeland > Heinenoord > Oud-Beijerland. Het was rond de 86 kilometer; we waren er dan ook de hele dag zoet mee. De soorten zaten erg mee en we eindigden met 89 soorten.

Leuke soorten van deze dag

Op deze dag werd er ook een aantal zeldzaamheden ontdekt door de deelnemers. Zo ook de Kwartel die door Ruud Polderman en Joop van den Berg werd ontdekt bij Heinenoord. Deze vogel heeft hier uiteindelijk nog ruim twee weken roepend gezeten. Een iets minder zeldzame maar toch ook wel leuke vogel was de Patrijs die bij de Oosthoek bij Nieuw-Beijerland door meerdere teams gezien is. Op het Hollandsch Diep werd door Bert-Jan Luijendijk en Martin Prins een Geoorde fuut gezien, een voor het voorjaar niet zo algemene gast. Bij Zuid-Beijerland in de Oosterse Laagjes was in eerste instantie één Steltkluut ontdekt, later werden er zelfs drie gezien door meerdere teams. Bij de Oosterse Bekade Gorzen werden deze dag meerdere zeldzaamheden gezien: door Niels en Hugo Groeneveld werd hier een Zilverplevier gezien, door Rick van Pelt, Paul, Thijs en Laurens Kleiberg een Temmincks Strandloper en door Bert-Jan Luijendijk en Martin Prins een Zwarte stern. Op de Sasseplaat bij Strijensas werd door Hans Westerlaken en Guido Lafeber een Kleine bonte specht ontdekt. De eigenlijk wel bijzonderste soort van de dag werd ontdekt door Menno Korbijn: hij ontdekte in Polder Raepshille bij Strijen een Grauwe klauwier! Dit was het derde geval in de Hoeksche Waard sinds het jaar 2000. Meerdere teams zijn deze dag nog even langsgereden om naar deze vogel te kijken.

12. Soort van de dag: Grauwe klauwier. Polder Raepshille, mei 2020, Arie Leijdens.

13. Tapuit. Polder Raepshille, mei 2020, Rick van Pelt.

Een Rode wouw is door Bert-Jan Luijendijk en Martin Prins gezien in de Torensteepolder bij Numansdorp, ook geen algemene soort! Bij

Strijensas in de Buttervlietpolder en op de Esscheplaat werden Appelvinken gezien door meerdere teams. De Spotvogel werd ook door meerdere teams gezien in het Bosje bij Strijen en in de Buttervlietpolder bij Strijensas. Een Pontische meeuw werd door Martin en Han Benard gezien in de Leenheerenbuitengorzen bij Goudswaard. Hier hebben ze ook een mooi plaatje van kunnen schieten! De Roerdomp werd gehoord bij de Argusvlinder nabij Puttershoek door Henk van Noordwijk en zijn vrouw; zij waren de enige die deze soort deze dag waargenomen hebben. Andere soorten die deze dag niet vaak gemeld zijn betreffen: Snor, Wielewaal, Boompieper, Goudhaan, Smelleken en Dodaars.

Aan de reacties te horen was het een geslaagde dag met mooi weer, veel vogels en een prachtig eindresultaat van 133 exclusief en 137 inclusief exoten. Een prachtig resultaat!

14. Steltkluut. Oosterse Laagjes, mei 2020, Han Benard.

Tot slot

Ik hoop volgend jaar deze dag weer te organiseren. Tips en ideeën om deze dag te verbeteren zijn altijd welkom! Hopelijk tot volgend jaar met een nóg grotere groep!

Uilen in de Hoeksche Waard anno 2019

RUUD POLDERMAN

Na de topjaren 2014 en 2017 was de verwachting dat 2019 nog geen topjaar zou worden. De tussenliggende jaren waren dan ook heel matig wat betreft het aantal jonge uilen. De verwachting was dat de volgende piek dan ook pas in 2020 zou komen.

Dat bleek echter niet het geval. Bij onze bezoeken in 2019 gaven veel boeren al aan dat het “barst van de muizen”. Dat zien we dan gelijk terug in het aantal broedgevallen en in de grootte van de broedsels. Een indicatie over de muizenstand is wellicht dat de zoogdierenwerkgroep na een topjaar meer braakballen te pluizen krijgt. Bekend is dat de muizenstand een cyclus heeft van 2 à 3 jaar, maar voorspelbaar is dat niet. Het zou interessant zijn om over alle jaren de weersomstandigheden ernaast te kunnen leggen, maar zo ver gaat de uilenwerkgroep niet.

De uilenwerkgroep spant zich al vanaf 2013 in om in ieder geval de uilenpopulaties in stand te houden en zo mogelijk te versterken. Dat lukt aardig, mede door de geplaatste kasten voor kerkuil (101), steenuil (208 op 186 locaties) en enkele voor de bosuil. De kunstnesten die voor de ransuil geplaatst zijn, hebben nog niet tot een broedgeval geleid.

Kerkuilen

In 2019 hadden de kerkuilen op 27 locaties in totaal 33 broedsels. Daaruit zijn 128 jongen geboren, waarvan er 112 geringd konden worden. Opvallend was dat de 6 tweede broedsels op een na allemaal rond het Oude Land gesitueerd waren met hele grote legsels van 6 tot 8 jongen die, voor zover we weten, ook allemaal zijn uitgevlogen.

De gemiddelde leeftijd op de ringdatum was 40 dagen met een gemiddeld gewicht van 328 gram. Precies het juiste gewicht.

Er waren 27 terugmeldingen van dode uilen, waarvan 12 verkeersslachtoffers – veelal op de A29. Marco Lodder heeft vóór zijn emigratie naar Zweden nog in gang gezet dat RWS hectometerpaaltjes met een roller gaat plaatsen op een deel van de A29. Vermoedelijk zal dat dit jaar nog zijn beslag krijgen.

Steenuilen

Ook hier een mooi resultaat. Op 26 locaties was sprake van een broedgeval, waarvan 9 onder daklijsten van schuren. Daarvan is niet in alle gevallen bekend hoeveel jongen zijn uitgevlogen omdat die plaatsen vaak niet bereikbaar zijn en de bewoners soms ook geen informatie kunnen geven. Met een heel voorzichtige schatting voor die broedsels komen we toch zeker aan 66 jongen, waarvan er 39 geringd konden worden. Nog nooit hadden we zo'n groot aantal jongen.

Van de geringde steenuilen was de gemiddelde leeftijd 19 dagen met een gemiddeld gewicht van 125 gram.

Jammer genoeg waren er 13 terugmeldingen van dode steenuilen, waarvan 3 verdronken in een drinkbak voor het vee. Met die bewoners is uiteraard overleg geweest.

De leden van de uilenwerkgroep hebben in het voorjaar 77 locaties bezocht om met behulp van een audio-opname van de steenuil een reactie uit te lokken. Op 22 locaties werd ook gereageerd met een territorium- of alarmroep. Daarnaast zijn in totaal 213 bezoeken gebracht om de kasten te controleren, te ringen, schoon te maken of reparaties uit te voeren.

Ransuilen

Hoewel deze uilen wat moeilijker te volgen zijn, omdat ze niet in kasten broeden maar in oude kraaiennesten, is niet met zekerheid te zeggen dat we alle broedsels in beeld hebben gekregen. In ieder geval is er op zeker 14 locaties gebroed en zijn zeker 30 jongen uitgevlogen. Die zijn door hun duidelijke roep door veel bewoners gemeld op onze site.

Bosuilen

In toenemende mate verschijnen bosuilen in het binnenland van ons eiland. Waar ze in het begin bijna alleen in de buitenranden te vinden waren, komen ze nu steeds meer voor op andere plaatsen, zoals in Mijnsheerenland en in Strijen. Op zulke locaties zullen we niet snel een broedsel van een steenuil vinden. Op 6 locaties kwamen de bosuilen tot broeden, maar het aantal uitgevlogen jongen is niet bekend, al zijn die hier en daar wel gezien.

Uilenwerkgroep

De site die Martin Mollet voor de uilenwerkgroep heeft gemaakt, ziet er inmiddels heel professioneel uit en is een heel belangrijke opslagmogelijkheid voor al onze bevindingen.

De uilenwerkgroep bestaat inmiddels nog maar uit 9 personen, waarvan de meesten het moeten hebben van de avond of de zaterdag. Komt bij dat je voor de meeste locaties wel de beschikking moet hebben over een ladder en dat maakt het wat moeilijker voor nieuwe mensen die we goed kunnen gebruiken. Maar we zoeken ook nog iemand die op Facebook uit de voeten kan.

Na de emigratie van Marco Lodder in mei 2020 heeft Eveline van der Jagt ons geholpen om de uilen te ringen. Er was dus behoefte aan een tweede ringer, naast Martin Mollet, omdat Eveline de uilen op Voorne Putten al ringt en ook nog andere projecten heeft. Inmiddels heeft Karin van den Berg zich aangemeld als aspirant-ringer en gaat in opleiding. Met de hulp van Eveline en de aanmelding van Karin zijn we bijzonder content.

❖ **Bijlage 2: Overzicht van Steenuilen, Bosuilen, Kerkuilen en Ransuilen in de Hoeksche Waard 2014 t/m 2019.**

••

Een bosuilenmysterie aan de Oudendijk

MARIANNE VAN DER WAAL

Twee jaar geleden hoorde ik 's nachts in mijn tuin geluiden die ik niet kon thuisbrengen. De roep van jonge Ransuilen en jonge Kerkuilen kende ik wel, maar dit klonk heel anders. Na wat informatie bij een kenner was het duidelijk: dit was een jonge Bosuil!

In het najaar en de winter van 2018 klonk regelmatig de spookachtige roep van de volwassen uilen en ik was dan ook niet verbaasd toen er in het voorjaar van 2019 jonge Bosuilen in een oude wilg tegenover de oude school zaten. Vier stuks zelfs, en voor zover we weten zijn ze alle vier uitgevlogen.

Inmiddels waren er nieuwe mensen in de oude school komen wonen. Kim en Bert, een jong stel met veel belangstelling voor vogels en natuur. Zij hadden zich zelfs als eerste deelnemers ingeschreven voor de Vogelcursus die Janus, Peter, Remco en ik in 2019 gegeven hebben. Vanaf die tijd houden we elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen bij ons op de dijk.

Najaar 2019 hoorden we de uilen nog regelmatig roepen maar dat werd steeds minder en hoewel het bekend is dat Bosuilen vroeg broeden, werden we toch een beetje ongerust. Vooral ook omdat de boom waarin ze gebroed hadden, kapotgewaaid was in een flinke storm.

Maar op 23 maart kreeg ik van Bert een appje dat er 2 kuikens in een andere oude wilg zaten. Dus toch! En ja hoor: ze lieten zich goed zien.

De volgende morgen appte Bert dat er één van de takkelingen nu op de grond onder de boom zat. Marco Lodder was nog in het land dus even een belletje naar deze uilenman leek me het beste. Marco bood aan even langs te komen om het beestje weer in de boom te zetten. Hij kon dan gelijk van de situatie gebruik maken om hem te ringen. Bosuilen had hij nog niet vaak onder handen gehad.

Marco had het jong snel te pakken en het gebruikelijke ritueel van wegen, meten en ringen werd snel uitgevoerd. Marco merkte wel op dat het gewicht van het jong erg laag was en dat hij snel gevoerd zou moeten worden. Verder zag hij er goed uit. 's Avonds werden de twee volwassen uilen gezien en we dachten dat het wel goed zou komen. Helaas lag het geringde kuiken de volgende morgen dood onder de boom en ondanks speurwerk werd het andere jong ook niet meer gezien. Heel jammer.

15. Geringde bosuilentakkeling. Oudendijk, Strijen, maart 2020, Marianne van der Waal.

Maar hierbij bleef het niet! Aan het eind van de middag zag Bert aan de andere kant van de dijk, in een boomholte, zeker 150 meter verwijderd van de boom met de 2 jongen, een dood jong zitten. Hoe was dat nu mogelijk? Het jong kon nooit zelf de dijk overgevlogen zijn, het was nog maar een donsjong. En zouden 2 paartjes Bosuil zo dicht bij elkaar broeden? Dat leek ons ook niet aannemelijk.

De expertise van Marco moest ons uit de droom helpen. Volgens Marco was het meest waarschijnlijke scenario dat het inderdaad 2 nesten waren, maar dan van 2 vrouwtjes en 1 man. Polygamie komt vaker voor, ook bij andere vogels. Misschien is er 1 uil doodgegaan en konden 2 uilen het niet bolwerken om de jongen van 2 broedsels groot te krijgen. We zullen het nooit zeker weten. Het blijft een mysterie.....

Helaas is een zakje met braakballen het enige wat rest van het bosuilen broedseizoen 2020.

icucam4 M icu

84 °F 28 °C

18:43:19 23-04-2020

16. Pa en ma Grutto in ganzenpas bij de A.P. Overwater-poel. Oude Land van Strijen, april 2020, wildcamera / Lena Zevenbergen.

Zal de Grutto een Hoekschewaardse broedvogel blijven?

DICK VAN HOUWELINGEN & GERARD
OUWENEEL

Toen Sovon Vogelonderzoek Nederland in 2002 de 'Gruttokaart van Nederland' uitbracht, leidde deze in onze streek tot een afkeurend boegeroep. Volgens die kaart was de Hoeksche Waard grutteloos, een status die bij onze vogelwerkgroep stevig in het verkeerde keelgat schoot. Immers, krap drie jaar eerder was "Vogels van de Hoeksche Waard" uitgekomen. Ten behoeve van die uitgave hadden vogelwerkgroepleden zich het vuur uit de sloffen geïnventariseerd. Toen Rob Strucker de gruttogegevens die alle terreinen opleverden

bijeen bracht, kwamen er in totaal 340-350 paren voor de hele streek uit de bus, waardoor hij de soort als 'vrij talrijke broedvogel' kon waarderen. Dat was wat anders dan 'grutteloos' en er ging dan ook een wrevelige brief naar Sovon en een kritisch artikelje naar Het Vogelaar. Want kennelijk was "Vogels van de Hoeksche Waard" in Beek-Ubbergen veronachtzaamd. 'Jammer', was onze redenatie, 'waarom anders maken wij dan zo'n boek'. Duidelijk werd dat Hoekschewaardse vogelaars niet de enigen waren die zich met die gruttokaart tekortgedaan voelden. Want twee jaar later verscheen er een vervangende gruttokaart waarop de drie rond de eeuwwisseling in onze streek belangrijkste broedarealen wel waren ingetekend.

Drie bolwerken

Het Oude Land van Strijen (OLS) met 102 paren grutto's in 1997, het Groot Koninkrijk (GK) met 46 paren in 1994 en de Korendijksche Slikken (KS) met 124 paren in eveneens 1994, waren de kerngebieden in onze streek. Daarbij bleef het niet. De Geertruida Agatha langs de Oude Maas bood tijdens de inventarisatieperiode voor de Hoeksche Waardse avifauna zeven paren onderdak, de Oosterse Laagjes 17 en de Westerse Laagjes twee paren (in 1979 nog tien!). Van Tiengemetten vielen 15 paren te melden en daarbuiten waren er nog her en der clustertjes zoals zeven paren in het Munnikenland, vier paren langs de Middelvliet tussen Puttershoek en Maasdam alsmede, tot 1989, een of twee paren bij het Groote Gat. De verspreid over de akkerbouwpolders gelegen weide-areaaltjes herbergden ook nog enkele paren. Voordien moeten er nog meer gruttoterreinen zijn geweest. Rond 1970 broedden ze in de Oosterse Bekade Gorzen en op het Weitje van de Koning van de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen (ABH). En Rob Strucker en ik herinneren ons territoriale grutto's in de West-Zomerlandsche Polder onder Heienoord, in een grasareaaltje ten oosten van het A29-tracé. Rijdend over die A29 richting Heinenoordtunnel waren vanuit de auto daar alarmerende grutto's vogels te zien. Nog langer geleden was de oppervlakte aan grasland in onze streek aanzienlijk groter. Vóór onder het bewind van de ABH in de dertiger jaren de collectivisatie van de Hogezaandse Polder en Westerse Polder aanving, waren dat weidegebieden. Weinig fantasie is nodig om te beseffen dat die polders gruttoparadijzen geweest moeten zijn. Trouwens, grutto's behoeven niet per se te broeden in weidegebieden. In de vijftiger jaren troffen wij rond Pernis op IJsselmonde incidenteel nesten aan in braakliggende akkers en zelfs eenmaal tussen de aardappels. Maar dat was wel in de buurt van ideale voedselterreinen in de vorm van opspuitgebieden.

17. Om Nederlands 'nationale vogel' de Grutto als broedvogel voor de Hoeksche Waard te behouden biedt het Oude Land van Strijen de laatste kans. Korendijksche Slikken, mei 2012, Gert Huijzers.

Centralisatie

De teloorgang van de verspreid over onze streek broedende gruttopaartjes voltrok zich in een periode dat het karakter van de Hoeksche Waard duchtig veranderde. Een ruilverkaveling werd over de streek uitgerold; een ingreep waarvan een grondwaterverlaging per definitie een van de hoofddoelen was. In het kader van die verkaveling vond in overhoeken boomaanplant plaats, bospercelen van soms aanzienlijke omvang. Zodra deze enigszins op hoogte kwamen boden deze onderdak aan buizerds en zwarte kraaien. Tot dien hielden jagers kraaiachtigen aardig kort en ontbraken 's zomers buizerds. Voorts verdonkeremaanden jagers ijverig verwilderde katten en er waren nog geen vossen. De eerste buizerds kwamen hier tussen 1975 en 1980 broeden. Toen namen ook bruine kiekendieven weer wat toe. Van die soort broedden rond 1970 alleen nog een paartje op de KS en een of twee paren in de Blanke Slikken op Tiengemetten. Vanaf rond 1970 werd het tegenwoordig vertrouwd beeld van patrouillerende grote meeuwensoorten boven de Hoeksche Waard gemeengoed. Aan de overzijde van het Hollandsch Diep was bij Moerdijk een groot industriegebied aangelegd, een areaal dat jarenlang braak bleef liggen en waarop prompt een kolonie zilvermeeuwen annex kleine mantelmeeuwen te broeden kwam. Deze annexeerden de Hoeksche Waard als een van hun voedselwingewesten. Tot slot kende onze streek nog geen broedende ganzen. Voor zover ik weet is wetenschappelijk nog niet

aangetoond dat broedende ganzen nadelig zijn voor weidevogels, zij het dat men in delen van Nederland (Noord-Holland!) daarvan wel uitgaat. Maar wanneer wij in het voorjaar over de KS lopen en meemaken dat uit de meeste vegetatiepollen een sissende brandgans van zijn nest oprijst, komt de gedachte wel op 'daarin had een grutto kunnen broeden'. Trouwens, dat ging vroeger voor de KS vaak op. En wat te denken van de cohorten brandganzen die tegenwoordig tot eind april hier blijven hangen en erin slagen potentieel aantrekkelijke grasarealen voor broedende weidevogels kaal te houden, waardoor deze het zonder nestdekking moeten zien te redden.

Ruwweg tussen 1980 en 2000 verdwenen vrijwel overal de kleinere gruttoclusters en losse paren. Ook elders in het land werd vastgesteld dat, parallel aan die gang van zaken, het aantal in reservaten broedende grutto's aanvankelijk toenam. Eind jaren zestig kwam de tweede auteur voor het OLS uit op een broedpopulatie van 30 paren grutto's; een aantal dat toen vermoedelijk een onderschatting was. In 1986 kwam de OLS-telling uit op 52 paren, in 1997 op 102 en in 2004 alleen voor het reservaat op 134 paren. De OLS-inventarisatie voor het reservaat die leden van onze Vogelwerkgroep zeven jaar later, in 2011, uitvoerden kwam voor dat jaar uit op 96 paren.

Leen Preesman telde in 1977 in GK 11 paren grutto's. In 1994 waren er dat 46. Opzienbarend was de ontwikkeling op de KS. Bij de eerste inventarisatie in 1969 was alleen 's Lands Bekade Gorzen een potentieel gruttoterrein. Daar waren toen 23 territoria. Nadat de in de loop van de tachtiger jaren de Slikken omgevormd waren tot grasland, groeide de populatie snel tot een all-time high van 139 paren in 1987, waarna, met uitzondering van 2000, de populatie-omvang tot begin deze eeuw steeds boven de 100 paren bleef. De aantalskrimp begon daar in 2002.

18. Zonder 'plasdraspoelen' vermindert de aantrekkelijkheid van het Oude Land van Strijen voor weidevogels en andere vogelsoorten aanzienlijk. Hier een 'natuurlijke' plasdras-situatie. Voorjaar 2020, Gerard Ouweneel.

Weidevogelpompen

Bij een terugblik valt op dat óók in de kerngebieden de teruggang in de gruttopopulatie omstreeks de eeuwwisseling inzette. Zomer 2020 herbergden de drie kerngebieden nog steeds grutto's. En verder wellicht nog een paartje in de Oosterse Laagjes. En dan houdt Sander Elzerman de optie open van een paartje in de Geertruida Agatha. Voor zover ons bekend was het daarmee in de Hoeksche Waard basta. Mochten vogelwerkgroepleden voor een ander terrein in onze streek positieve grutto broedinformatie bezitten, bijvoorbeeld van Tiengemeten, dan houden wij ons aanbevolen.

In twee kerngebieden is het beeld somber. Op de KS zag Gert Huijzers de broedpopulatie inzakken van 101 paren in 2001 via 50 paren in 2010 tot omstreeks tien stellen in 2020. Ondanks de twee weidevogelpompen die Henk Melissant op 's Lands Bekade Gorzen liet plaatsen en de grote investering welke plaatsvond uit het Droomfonds Haringvliet om de doorstroming op de Korendijksche Slikken te verbeteren, was daar geen toestroom van nieuwe gruttoparen en bleef de populatie op het bedenkelijk lage niveau van een jaar eerder. Gert Huijzers kon niet zeggen of er pullen vliegvlug geworden waren.

Van GK valt evenmin positief nieuws te vermelden. Rob Strucker had geen gelegenheid

de polder op onder andere grutto's na te lopen. Arie en Leen van der Linden komen min of meer regelmatig in GK, maar verklaarden de gepasseerde zomer de grutto's niet bijgehouden te hebben. 'Er waren er wel en wij hebben ze ook gehoord', vertelde Leen. Daarna wees hij erop dat verwilderde katten vaak vanuit De Mijl GK binnen struinen en daar huishouden. Zoals bekend worden elders in de streek gevangen verwilderde katten na te zijn gecastreerd losgelaten in De Mijl.

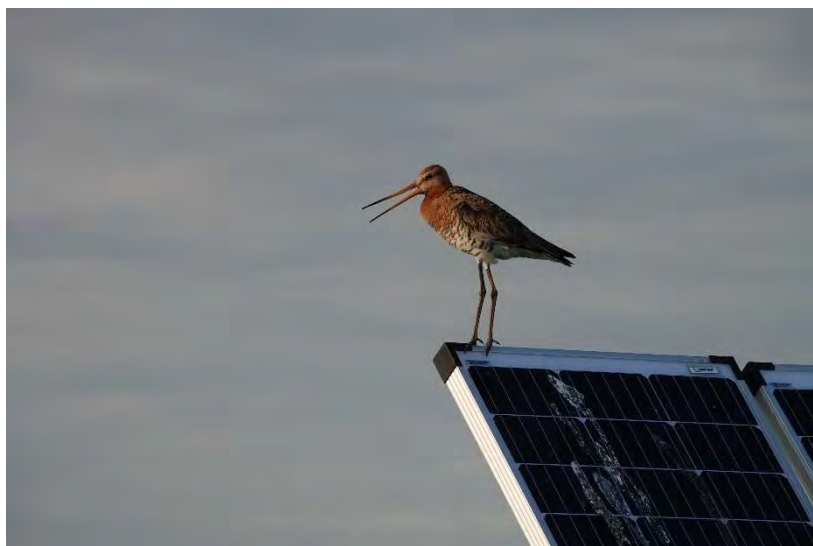
Desondanks kwam Maarten Langbroek voor zomer 2020 in het GK uit op maximaal dertien gruttoterritoria, dus eveneens een terugval vergeleken met een kwarteeuw eerder. Over de kuikenoverleving in GK valt niets te zeggen. Met die dertien paren heeft de polder wellicht nog een kansrijke gruttotoekomst. Hopelijk komt het ervan komende zomer GK op zijn broedende grutto's na te lopen en dan tegelijkertijd tot een idee te komen welke maatregelen er nodig zijn om onze nationale vogel in GK uitzicht te bieden. Het uitbannen van verwilderde katten lijkt in ieder geval een voor de hand liggende actie.

Met deze stand van zaken ziet het er naar uit dat het behoud van de grutto als broedvogel valt of staat met hoe de soort verder boert in het OLS. Het Coöperatieve Collectief Hoeksche Waard (CCHW) en de beheerder Staatsbosbeheer (SBB) zagen dat in en proberen de grutto's van het OLS, en andere soorten weidevogels, de helpende hand toe te steken.

Nadat al enkele jaren geleden A.P. Overwater op een eigen OLS-perceel een zonnepomp plaatste om een plasdraslocatie te creëren en er inderdaad bemoedigende resultaten volgden, werden er voorjaar 2020 verspreid over het OLS-SBB-reservaat tien pompen geplaatst. Deze werden gefinancierd uit een provinciaal en zelfs Europees budget. De tien installatietjes kregen

de naam weidevogelpompen (WVP). Voor passanten was de WVP langs de Waleweg het gemakkelijkst te zien. Degenen die de moeite namen om vanaf de Waleweg en ook vanaf de Vlaamsche Weg een kijkje te nemen, konden waarnemen dat zich in en vooral rond de opgepompte plasdraspoelen een rijk vogelleven ontwikkelde. De andere acht WVP's stonden verspreid over het SBB-reservaat; sommige als pilot, waarbij de SBB-dames Tara Schelling en Vera Willemsen nu al weten welke WVP's zomer 2021 een gunstiger geachte plaats gaan krijgen.

Beide auteurs en anderen volgden de gebeurtenissen rond de WVP's Waleweg en Vlaamsche Weg intensief en kregen bevestigd hoezeer de plasdrasarealen bij de weidevogels in de smaak vielen. Dat deden ze trouwens ook bij ganzen, eenden en doortrekkende steltlopers. Bij de laatste categorie bevonden zich zelfs niet alledaagse soorten. Vele gruttoparen, kieviten, tureluurs en bij de WVP Vlaamsche Weg zelfs twee paren kluten, kwamen nabij of wat verder

19. Een symbolische plaat: weidevogelpomp langs de Waleweg in het Oude Land van Strijen met daarop een alarmerende Grutto. Oude Land van Strijen, voorjaar 2020, Peter de Barse.

weg van de plassen te broeden of dirigerden hun kuikens erheen. Die kuikens (pullen) konden dan langs de rand van die poelen zien scharrelen. Eind mei ging de aanvankelijke voldoening en het succes van de OLS-WVP's omslaan in twijfel en teleurstelling.

Ecologische val

De zomers van 2018 en 2019 waren in het OLS bovennormaal muizenrijk zodat predatoren, zowel grond als vliegende, zich uitbundig tegoed konden doen. De rond de polder broedende kerkuilen gingen tot diep in het najaar door met succesvol verlopende volgelsels. Het zou best kunnen zijn dat, als gevolg van die beide gepasseerde muizenrijke jaren, in het OLS in 2020 een bovengemiddeld aantal predatoren actief was.

Zomer 2020 was muizenarm. Er vielen nauwelijks holletjes te bespeuren en uilen kwamen óf niet tot broeden óf lieten broedsels in de steek. De predatoren waren dus aangewezen op andere prooien en die vonden ze vooral rond de plasdraspoelen met hun weidevogelpullen. Die predatoredruk was te zien. Menno Korbijn zag hoe een blauwe reiger een halfwas gruttotul opslokte en de eerste auteur zag een bunzing er eentje te grazen nemen. Gelet op de kwetsbare status van de grutto in onze streek kregen de pullen extra aandacht. De tweede auteur zag nooit meer dan twee pullen per ouderpaar, waarbij de grote mobiliteit van die pullen opviel. Had deze te maken met een gebrek aan insecten waarvan jonge grutto's het voor hun voedsel moeten hebben? En maakte die noodzakelijke grote beweeglijkheid hen extra kwetsbaar voor predatoren? Deskundigen die elders in het land ervaringen opdeden houden met deze optie rekening.

Nadat al rond de 20e april de eerste gruttotullen zich presenteerden kwamen er tot begin juni steeds leeftijdsechelons bij. De in eerdere weken uitgekomen kuikens waren dan alweer verdwenen, hoogstwaarschijnlijk dus gepredeerd. Van verschillende gruttotul opgroeifasen was rond beide plasdraspoelen dus geen sprake, hetgeen voedsel gaf aan de veronderstelling dat, althans langs de Waleweg en Vlaamsche Weg, geen gruttotul groot kwam. Dat was wel het geval bij Kieviten, waarschijnlijk ook bij tureluurs en in ieder geval bij kluten, die het in hun plasdraspoel langs de Vlaamsche Weg

prima deden en het ernaar uitziet dat een paartje zelfs een vierlegsels wist groot te brengen. Trouwens, van de zeven paren kluten die rond de WVP-plasdras van A.P. Overwater te broeden kwamen, boekten vijf stellen succes met hun pullen.

Veelzeggend was dat op 25 mei in de WVP-poel langs de Waleweg een lijn van 18 adulte grutto's stond. In rust. Op een passerende buizerd reageerden ze niet. Op 16 mei alarmeerden ze nog wel en attaqueerden ze nog wel zwarte kraaien en kleine mantelmeeuwen. Deze laatste die nu al jaren ook op het baggerdepot in het Hollandsch Diep broeden, beschouwen het OLS als hun vanzelfsprekende voedselgebied.

Toekomst

Het zou verkeerd zijn zich door de tegenvallende gang van zaken de afgelopen zomer te laten ontmoedigen. Maarten Langbroek die voor de Provincie o.a. de grutto's inventariseerde, kwam voor het OLS uit op maximaal 79 territoria, een aantalsniveau dat ons best verbaasde. Hij stelde bij zijn opeenvolgende vijf inventarisatierondes bij iedere ronde steeds minder alarmerende koppels vast; tijdens zijn vijfde ronde nog slechts 19. De andere waren foetsie, hetgeen bevestigde dat ze hun pullen hadden moeten prijsgeven.

20. De zeldzame Zomertaling komt ook de WVP-plasdraspoelen af. Hier een mannetje in de A.P. Overwater-poel. Oude Land van Strijen, juni 2020, wildcamera / Lena Zevenbergen.

Maar de komst van de WVP's op zich waren dusdanig succesvol dat er alleszins reden is om door te gaan, het aantal pompen uit te breiden

en kritisch naar de locaties te kijken. Het succes van de WVP's illustreert ook wat er te bereiken zou zijn indien op enkele locaties in het OLS aanzienlijk grotere oppervlaktes in voorjaar en zomer tot plasdrasarealen omgezet worden. Als een van de betere gruttogebieden van de provincie Zuid-Holland en inmiddels het beste van het noordelijk Deltagebied zijn wij verplicht onze nationale vogel daar waar kansrijk te steunen. En het OLS is zo'n kansrijk gebied. Dus de beheerder SBB gaat ongebroken door met het OLS voor grutto's aantrekkelijk te houden en nog aantrekkelijker te maken. Uit het OLS zijn al bomen verwijderd, zodat zwarte kraaien en buizerds minder nestelgelegenheid hebben en er zijn plannen om de rietstroken langs De Keen verder in te perken dan wel te verwijderen, zodat deze niet langer potentiële predatoren (en ganzen om te broeden!) onderdak kunnen bieden.

Hoezeer de WVP's in de smaak vallen bij weidevogels en andere soorten moerasvogels blijkt uit de opnamen die de wildcamera bij de plasdras van A.P. Overwater opleveren. Het is voor Lena Zevenbergen steeds opnieuw een verrassing wat die wildcamera te zien geeft. En dat zijn niet de minste soorten, zeker niet. Ook die opnamen zijn een aansporing door te gaan met de WVP's.

Literatuur:

- Huijzers, Gert & Gerard Ouweneel. 2014. Een halve eeuw broedvogelonderzoek op de Korendijksche Slikken. Het Vogeljaar 62: 199-212.
- Luitwieler, M., C.Mesker, R. Strucker & A. Verkerk. 1999. Vogels van de Hoeksche Waard. Oud-Beijerland.
- Ouweneel, G.L. 2002. Gruttokaart van Nederland. Het Vogeljaar 50: 89-90.
- Ouweneel, G.L. 2012. Het Oude Land van Strijen, in alle opzichten een groots natuurreservaat. Het Vogeljaar: 206-216.
- Preesman, L.C. 1977. Twee laatste grasgorzen langs Oude Maas bedreigd. De Lepelaar 48 januari/februari 1977 4-7.

Karaoke op de Bigi Pan - over botsende belangen tussen recreatie en natuur in Suriname

JANUS VERKERK

21. Drijvende lodges op de Bigi Pan. Bigi Pan, Suriname, maart 2020, Mark Assenberg.

Juist voor het invallen van corona had ik het voorrecht 2 weken door Suriname te reizen. “Er is hier van alles aan de hand en mogelijk gaat het luchtruim dicht”, appte Liesbeth. Wij waren te druk met leuke dingen om er serieus notitie van te nemen. Alweer voor de derde avond op rij hadden we mateloos genoten van een Great potoo, een Vale reuzennachtzwaluw. Een eentje die ook nog grandioos meewerkte. Iedere avond verbleef de vogel op een dode tak een meter of twintig van de weg en moeiteloos kon ik de nachtzwaluw wel een kwartier lang in de bundel licht van de schijnwerper houden. Verstoring? Ik meen te mogen stellen van niet. Diezelfde bundel licht trok grote nachtvinders aan en een aantal malen verschalkte hij er eentje door simpel weg even opzij te pikken. Eerder hadden we onder leiding van de inmiddels beroemde Fred Pansa, nabij zijn fraai in het regenwoud gelegen lodge, al de Common potoo, de Grijze reuzennachtzwaluw, in diezelfde schijnwerper gehad. Een maatje kleiner maar met een waanzinnige roep die alle fantasie te boven gaat. Andere droomsoorten bij Fred waren de Oranje rotshaan en de Capuchonvogel (Capuchinbird).

Voor beide soorten heeft Fred een “lek” waar ze zich prachtig presenteren. Met name de baltende Capuchinbirds maakten diepe indruk. Kijk om een indruk te krijgen maar eens op youtube: “The Life of Birds 07 Finding Partners 2”.

Een soort waar we heel erg naar uitkeken was de Rode Ibis. Op voorgaande reizen zag ik de soort in een gigantisch kustmoeras genaamd de Bigi Pan. Het gebied is van een ongekende schoonheid. De tocht erheen is al een avontuur. Eerst steek je met een boot de Nickerierivier over om vervolgens met elkaar diezelfde boot over een overtoom te duwen.

22. Met Teva's op de overtoom. Bigi Pan, Suriname, maart 2020, Wim Rubers.

Vervolgens kom je in een door hoge mangroves overspannen kanaal van een meter of tien breed en wel 10 kilometer lang. Grote aantallen reigers stelen hier de show, verdeeld over een aantal soorten. Niet zelden een bijzonderheid zoals bijvoorbeeld die twee Amerikaanse oehoes, of die ene Jabiroe, een soort superoeevaar vooral bekend uit de Pantanal. Het gehele gebied voor ons alleen, althans tot voor enkele jaren terug. Nu scheepten naast ons groepje tevens een gezelschap luidruchtige tienermeisjes in. Verrekijkers kon ik niet ontdekken. De dames hadden duidelijk met een ander doel deze excursie geboekt dan wij. Na een wederom prachtige tocht over het toegangskanaal (weer oehoes vlak naast de boot) arriveerden we op de centrale plas. En dat was even schrikken. We telden minimaal 8 grote drijvende lodges en gezien het grote aantal boten per lodge werd

gerekend op veel gasten. Gelukkig meerde ons bootje aan bij één van de kleinere drijvende hotels. Ook het bootje met de tienermeisjes, die onderweg van ons een college verrekijkerbeheersing en vogels kijken hadden gekregen en volgens de heren het examen succesvol hadden afgelegd, meerde aan bij ons onderkomen. Toegegeven, het had slechter gekund. Na het diner stond de lang verwachte avondvaartocht op het programma. Vanuit de omliggende drijvende hotels vertrokken enkele tientallen boten. Volgeladen met vooral jeugd, jakkerden die naar de rand van de grote plas. Hier verbleven enkele honderden Bruine pelikanen en Flamingo's.

23. Rode ibissen in vlucht. Bigi Pan, maart 2020, Linda van der Maas.

Op gepaste afstand hielden de meeste boten in, maar het sfeertje waar juist vogelaars zoveel van houden was ver te zoeken. De stoerste knaap op één van de boten wilde kennelijk indruk maken op de rest en presteerde het om uit de boot te stappen en door het kniehoge water richting Flamingo's te lopen. Wat een afgang. Niet gecorrigeerd door de lokale gidsen in zijn bootje kon hij zijn gang gaan. Het zou toch zo leuk zijn de Flamingo's allemaal te laten vliegen. Het was niet om aan te zien, maar gelukkig hadden de Flamingo's zelf een gepaste reactie. Ze liepen gewoon weg, ervoor zorgend dat de afstand tussen henzelf en het mislukte alfamannetje niet kleiner werd. Ooit zag ik in een ander deel van de wereld iets soortgelijks: na de ontdekking van de eerste twee Zwarthalskraanvogels kon een fotograaf uit ons gezelschap zich niet bedwingen en rende met de enorme lens in aanslag, tegen mijn uitdrukkelijke wens in, naar de kranen. Die

lieten hem tot zo'n 100 meter naderen en beenden gewoon weg. De fotograaf zette de achtervolging in maar de kranen waren niet in te halen. Met het grootste gemak bleven ze hem voor. Dat beeld van die grote lege vlakte met in de verte de twee Zwarthalskraanvogels achtervolgd door onze stupide fotograaf zal ik nooit meer vergeten.

Op de Bigi Pan werd door toedoen van ons groepje de jongeman teruggeroepen door zijn begeleiders. Wij besloten ons geluk elders te beproeven en konden gelukkig nog genieten van een heerlijk uurtje met 1500+ overtrekkende Rode ibissen. Van een goede nachtrust kwam helaas niet veel terecht. Op een aantal lodges waren karaokefestivals en het bleef dan ook nog lang onrustig in het reservaat. Lang had ik gedroomd om een keer te overnachten op de Bigi Pan. Maar nu daar uitgebreide voorzieningen voor zijn gecreëerd kijk ik er toch met andere ogen naar. Het woord "kermis" komt hierbij geregeld boven drijven.

••

Gestreepte strandlopers in de Leenheerengorzenpolder

GERT HUIJZERS

Na een paar uurtjes steltjes en eenden observeren en tellen in de Leenheerengorzenpolder (hierna: LHGP) werd op de terugweg op 21 september 2020 mijn aandacht getrokken door 2 vanuit de Korendijksche Slikken overvliegende steltlopers. Het was vooral het geluid wat aandacht vroeg, een geluid dat ik niet kende, “triet triet triet triet”, precies zoals de roep van de soort bij de Vogelbescherming wordt weergegeven, waarbij de fonetische weergave al naar gelang de beleving kan worden beschreven.

Gelukkig streken ze vrij snel neer, op zo’n 150 meter van mij en Anne van Steensel, die met me meeliep. Al snel vielen de groengele poten en gestreepte borstpartij op. “Kemphaan, bosruiter, nee”, gevolgd door “waarschijnlijk 2 Gestreepte Strandlopers”. Tijd om ze goed te bekijken was er niet, nog geen minuut, toen ze werden opgeschrikt door een overvliegende traumahelikopter. Gelukkig landden ze wat verder, maar nu op zo’n 375 meter en was er iets meer tijd gegund voor verdere verificatie van de kenmerken en het maken van record shots. Ondanks de afstand was de verdere overtuiging er al snel. Uitwisseling van wat beelden met Bert-Jan bevestigde de situatie alleen maar verder. Helaas waren ze die dag snel vertrokken en niet terug te vinden.

De andere dag na 2 bezoeken overdag niet teruggevonden. Toch ’s avonds nog een keer, want het gebied was sowieso aantrekkelijk met

alles wat ik de afgelopen weken al had gezien. Ja hoor, al snel vond ik ze terug, allebei. In het begin op zo’n 100 meter en geleidelijk naar achteren foeragerend, tezamen met een Zilverplevier, Kemphaan en Wintertalingen.

De andere dag, 23 september, eenzelfde tijdsscenario, ook weer in de avond. Deze keer poetsend tussen de rustende Wintertalingen. Plots, om 19:15 uur, vlogen ze op en zetten hoog wegvliegend koers in ZO-richting. Het leek erop dat ze definitief hun reis gingen vervolgen, mede omdat ze op 24 en 25 september niet zijn gezien.

24. Gestreepte strandloper, juveniel. Leenheerengorzenpolder, september 2020, Gert Huijzers.

Zaterdag 26 september was een dag met bijzonder hoog water (95+ NAP) en zette, op het ‘eilandje’ na, de gehele LHGP onder water. Na ’s morgens voor Natuurmonumenten een excursie te hebben gedaan ben ik ’s middags weer teruggegaan, o.a. voor de 4 Zilverplevieren die op het eilandje zaten. Al snel kwam één van de twee Gestreepte Strandlopers in beeld. Ah, ze zijn er dus nog wel. Mooi, nu bijna zij aan zij met een bosruiter, leuk voor een vergelijk. Gelijk maar weer in de appgroep gooien en op waarneming.nl zetten voor de degenen die ’m nog willen zien. Zo ook voor Anne, want die had ze de eerste keer tot haar grote ongenoegen, door het snelle vertrek van de vogels, niet goed kunnen zien. Blijkbaar werkte het want later die dag rapporteerde ze 2 exemplaren op het ‘eilandje’. Mooi! Allebei dus aanwezig.

Het betreft hier de vijfde zekere waarneming van de soort in de Hoeksche Waard en Tiengemeten. Voor het laatst werd de Gestreepte Strandloper met zekerheid in 2010 gezien, op Tiengemeten, met nog een onzekere waarneming in 2012 aldaar. De eerste waarneming voor de Hoeksche Waard was in juli 2001 door Han Benard, waarbij de vogel op 3 juli op de Westerse Laagjes werd gezien en op 30 juli weer daar, maar eveneens in de aangrenzende Oosterse Laagjes en Tiendgorzen. Verder zijn er nog waarnemingen in juli 2005 door de gebroeders Van der Linden bij de voormalige suikerfabriek in Puttershoek en in september 2008 in de APL-polder.

••

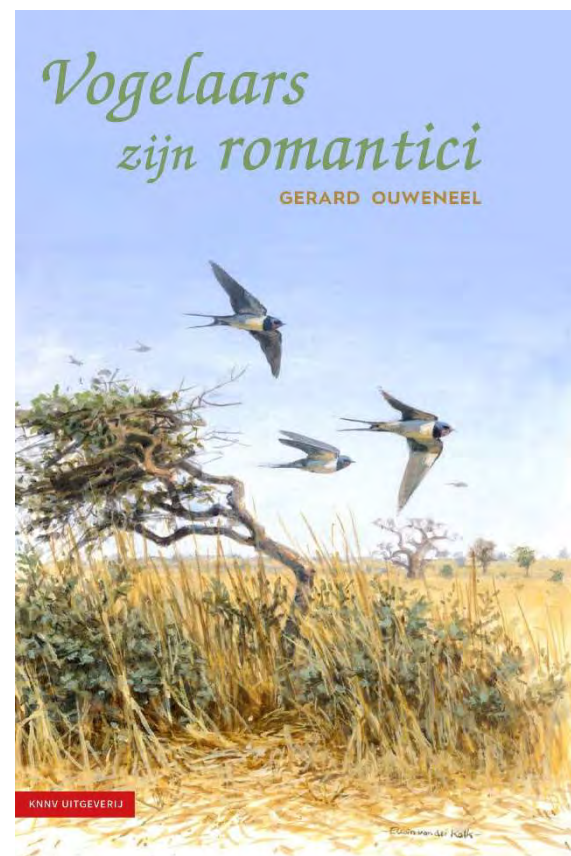
Vogelaars zijn romantici

BERT-JAN LUIJENDIJK

Van Gerard kreeg ik onderstaande cover van zijn zeer binnenkort te verschijnen verhalenbundel doorgestuurd. De bundel, uitgegeven door de KNNV, bestaat uit 70 verhalen uit Gerards 70-jarige vogelaarsbestaan, zo is te lezen in het digitale inblikvoorbeeld op bol.com.

De titel is ontleend aan een uitspraak van wijlen professor Voous, die in zijn veelgeprezen boek "In de ban van vogels" tot deze zo herkenbare conclusie kwam.

Een recensie van dit boek zal pas in de volgende IVV verschijnen, maar dan ben je nu alvast op de hoogte van het spoedig verschijnen van Gerards nieuwste pennenvrucht.

••

Nachtelijke ortolanentrek in de Hoeksche Waard in 2020

BERT-JAN LUIJENDIJK, SANDER ELZERMAN,
MARTIN PRINS & HANS WESTERLAKEN

Een groepje Hoekschewaardse vogelaars kwam op 18 augustus 2020 in huize Luijendijk bijeen als voorbereiding op een projectje om vanaf de nacht van 20 op 21 augustus 2020 tot en met (uiteindelijk) de nacht van 10 op 11 september 2020 geluidsopnamen te maken van de contactroep van overvliegende vogels. In genoemde tijdspanne bereikt de doortrek van Ortolanen normaliter een hoogtepunt en het leek ons aardig een beter beeld te krijgen van de frequentie waarin deze schaarse gorzensoort onze waard passeert en te onderzoeken of de nachtelijke doortrek van Ortolanen zich op meerdere locaties binnen de Hoeksche Waard manifesteert.

Methodes en strubbelingen

Tijdens de bijeenkomst werd geen gin-tonic gedronken, zoals de nestor onder de Hoekschewaardse vogelaars op zomeravonden pleegt te doen (er werd sowieso beschamend weinig ingeschonken door de gastheer, zo kwam hij later tot besef), nee, we gebruikten de tijd om instructies te delen, geluidsrecorders in te stellen en de gortdroge basisbeginselen van het analyseren van geluidsopnamen onder knie te krijgen.

De instructie was trouwens simpel: Hans, Martin, Sander en Bert-Jan zouden tussen genoemde data zo vaak mogelijk tussen 22.00 en 6.00 de geluiden van nachtelijke trekvogels opnemen vanaf hun thuislocatie. De door hen vergaarde opnamen zouden zij voor een nadere analyse doorsturen naar Bert-Jan.

Alle voorbereidingen ten spijt; de start van het projectje liep stroef. Sanders recorder was niet aan de praat te krijgen en de back-up recorder van z'n werk evenmin; bij Hans bleek het geen sinecure om een geschikte opnameplek te vinden; bij Martin lieten de microfoons van zijn recorder het al snel afweten en Bert-Jan liep

averij op bij het instellen van zijn nieuwe opnameapparatuur.

Het duurde tot 29 augustus dat alle deelnemers hun problemen te boven waren, daarbij rigoureuze oplossingen niet schuwend. Zo beklom Hans iedere avond twee ladders om de recorder op het dak van zijn woning te plaatsen, aangezien de opnamen vanaf een lagergelegen locatie niet bruikbaar bleken. Ondertussen was door al deze strubbelingen voor de locaties Maasdam en 's-Gravendeel een van de betere ortolanenweken geluidloos voorbijgesnel.

25. Hans dagelijkse klimparcours. 's-Gravendeel, september 2020, Hans Westerlaken.

Uiteindelijk werden tussen eerdergenoemde data, verspreid over (van oost naar west) de opnamelocaties 's Gravendeel, Maasdam, Oud-Beijerland en Nieuw-Beijerland, in totaal 412 uren aan bruikbare audio-opnamen verzameld, die tussen 21 augustus en 19 september werden geanalyseerd. Bij deze analyse werd gebruik gemaakt van de door de audiobewerkingssoftware Audacity geproduceerde sonogrammen.

Tabel 1.1 - Aantal waargenomen Ortolanen per locatie in relatie tot de opnameduur tussen 20/21 augustus en 10/11 september 2020				
Opnamelocatie	Opgenomen door	Geanalyseerde opnameduur in uren	Aantal waargenomen Ortolanen	Aantal waargenomen Ortolanen per uur
Nieuw-Beijerland	Martin Prins	92,20	4	0,04
Maasdam	Sander Elzerman	85,53	2	0,02
Oud-Beijerland	Bert-Jan Luijendijk	136,80	2	0,01
s-Gravendeel	Hans Westerlaken	97,75	1	0,01
Totaal		412,28	9	0,02

De waarnemingen zijn voorzien van bewijsmateriaal (bestaand uit een digitale afdruk van het sonogram en een geluidsopname in MP3-format) ingevoerd in de database van www.waarneming.nl. De waarnemingen zijn inmiddels op basis van de aangeleverde documentatie in alle gevallen door ter zake kundige moderators goedgekeurd.

Resultaten

Zoals tabel 1.1 toont, werden gedurende de onderzoeksperiode in totaal 9 overvliegende Ortolanen geregistreerd. Alle locaties deelden in de ortolanenvreugde, waarbij Nieuw-Beijerland met 4 exemplaren de overige locaties de loef afstak, gevolgd door de locaties Maasdam (2), Oud-Beijerland (2) en 's-Gravendeel (1).

Diezelfde rangorde blijft gehandhaafd wanneer het uurgemiddelde per locatie onderling wordt vergeleken. Dubbeltellingen worden vanwege de geografische ligging van de opnamelocaties niet waarschijnlijk geacht.

Hoewel van 20 nachten geluidsopnamen zijn verzameld, werden in slechts 5 daarvan Ortolanen opgemerkt. De beste nachten waren de nacht van 28 op 29 augustus en de nacht van 10 op 11 september; in beide nachten werden 3 ortolanen werden geregistreerd. In de resterende 3 nachten werd telkens 1 Ortolaan opgenomen.

Ortolanen passeren – zo blijkt uit tabel 1.2 – de opnamelocaties vooral in het holst van de nacht en in veel mindere mate in de avonduren. Het scoren van een Ortolaan vanaf de hangmat in je

tuin, vergt dus doorzettingsvermogen en een goed gevulde kan sterke koffie.

Opmerkelijk is ook dat alle Ortolanen dit jaar werden opgemerkt tijdens zwaarbewolkte, maar wel goeddeels droge nachten, met een zwakke tot matige wind uit zuidelijke richtingen.

Meer data

Het beperkt aantal waarnemingen leent zich vooralsnog niet voor een steekhoudende analyse; daarvoor zijn meer Hoekschewaardse waarnemingen van Ortolanen over een langere periode noodzakelijk. Daarom volstaan we ditmaal met het rapporteren van de resultaten.

Overigens werden in 2020 ook buiten onderhavig projectje Ortolanen waargenomen in de Hoeksche Waard. Zo werd voorafgaand aan ons projectje, in de nacht van 12 op 13 augustus (om 04:14) een over Oud-Beijerland trekkende Ortolaan getapet. Zichtwaarnemingen vonden plaats op 1 september in de Leenheerengorzenpolder en op 20 september in Polder Raepshille.

Voor een volgend jaar wordt een verdere uitbreiding van het team beoogd, waarbij vooral gezocht wordt naar participanten in Goudswaard, Piershil en Heinenoord of Mijnsheerenland, zodat een bijna optimale spreiding over gehele noordoever van de Hoeksche Waard kan worden gerealiseerd.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij de eerste auteur van dit artikel.

**Tabel 1.2 - Overzicht van de tussen 20/21 augustus en
10/11 september 2020 geregistreerde Ortolanen**

Nr.	Datum	Locatie	Tijdstip	Wind- richting	Windkracht in Bft	Bewolkings- graad
1	20-8-2020	Nieuw-Beijerland	23:59	Z	3	8,0/8,0
2	25-8-2020	Oud-Beijerland	03:27	Z	3	6,4/8,0
3	29-8-2020	Maasdam	01:28	Z	4	7,9/8,0
4	29-8-2020	Nieuw-Beijerland	02:04	Z	4	7,9/8,0
5	29-8-2020	Maasdam	05:03	Z	4	7,9/8,0
6	8-9-2020	Oud-Beijerland	03:48	ZW	4	7,1/8,0
7	10-9-2020	Nieuw-Beijerland	22:15	ZZO	1	7,6/8,0
8	11-9-2020	s-Gravendeel	00:05	ZZO	1	7,6/8,0
9	11-9-2020	Nieuw-Beijerland	03:14	ZZO	1	7,6/8,0

••

Waarnemingen van potentiële territoria van Boompiepers in de Hoeksche Waard

<u>Datum</u>	<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>	<u>Locatie</u>	<u>Waarnemer</u>
3-6-2020 16:55	Boompieper - Anthus trivialis	1 ♂ adult, baltsend / zingend, gezien en gehoord	Leenheeren Buitengorzen	Gert Huijzers
2-6-2020 12:10	Boompieper - Anthus trivialis	1 ♂ adult, baltsend / zingend, gezien en gehoord	Leenheeren Buitengorzen	Gert Huijzers
17-5-2020	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Hoogezandsche Gorzen	Bert Batenburg
17-5-2020	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Hoogezandsche Gorzen	Menno Korbijn
12-5-2020 16:19	Boompieper - Anthus trivialis	1 ♂ adult, baltsend / zingend, gezien en gehoord	Leenheerengorzenpolder	Gert Huijzers
8-5-2020 21:05	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	en Leendertspolder (APL-polder)	Dick van Houwelingen
22-6-2019 21:28	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Zwanegat	Hugo Groeneveld
24-4-2019 14:08	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Oudeland van Strijen	Hugo Groeneveld
20-4-2019	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Esscheplaat	Menno Korbijn
4-5-2018 13:55	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Esscheplaat	Dick van Houwelingen
19-6-2016 12:37	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Wildernis	Kees Smeding
26-6-2014 16:00	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	en Leendertspolder (APL-polder)	ruben cornelisse
6-4-2014	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Weelde	Ben Delbaere
9-6-2012 05:10	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	en Leendertspolder (APL-polder)	Menno Korbijn
27-5-2012	Boompieper - Anthus trivialis	2 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
12-5-2012	Boompieper - Anthus trivialis	2 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Bart Huijzers
12-5-2012	Boompieper - Anthus trivialis	2 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
1-5-2012	Boompieper - Anthus trivialis	2 ♂ baltsend / zingend	en Leendertspolder (APL-polder)	Hans Westerlaken
29-4-2012	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Nieuw Beijerland	Han Benard
29-4-2012	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Nieuw Beijerland	Martin Benard
29-4-2012	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
24-4-2012 10:24	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Thijs Fijen
14-5-2011	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Buttervlietpolder	Hans Westerlaken
24-4-2011	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
10-4-2011	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
9-4-2011	Boompieper - Anthus trivialis	3 adult, baltsend / zingend	Esscheplaat	Hans Westerlaken
24-4-2010	Boompieper - Anthus trivialis	1 adult, baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
18-4-2010	Boompieper - Anthus trivialis	1 ♂ baltsend / zingend	Buttervlietpolder	Dick van Houwelingen
18-4-2010	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Polder Raepshille	Menno Korbijn
26-4-2009	Boompieper - Anthus trivialis	1 baltsend / zingend	Brienswaard c.a.	Toon van Haren
26-4-2009	Boompieper - Anthus trivialis	1 ♂ baltsend / zingend	Brienswaard c.a.	Toon van Haren
26-3-2005	Boompieper - Anthus trivialis	2 baltsend / zingend	jachthaven	Martin Prins

